

Recomandări internaționale privind utilizarea testelor

Versiunea 2000

APIO

Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională

International Test Commission

Comisia Internațională pentru Teste

Consiliul Comisiei Internaționale de Testare (International Test Commission, ITC) a adoptat aceste Recomandări în mod formal la întâlnirea sa din Iunie 1999 de la Graz, Austria.

Grupul de Lucru pentru Teste și Testare din cadrul Federației Europene a Asociațiilor Profesionale de Psihologie a susținut de asemenea aceste Recomandări la întâlnirea sa din Iulie 1999 de la Roma.

Recomandările au fost publicate oficial la Adunarea Generală a ITC din 24 Iulie 2000 de la Stockholm. Recomandările sunt copyright al ITC, 1999. ITC este o organizație nonprofit înregistrată în SUA.

Pentru informații suplimentare despre ITC, despre aceste Recomandări, sau privind permisiunea de a cita sau reproduce din conținutul acestui document, contactați Secretarul ITC:

Prof Dave Bartram, ITC Secretary,
SHL Group plc, The Pavilion, 1 Atwell Place,
Thames Ditton, KT7 0NE, Surrey, England.
Email: dave.bartram@shlgroup.com

Vizitați de asemenea website-ul ITC (de unde pot fi obținute copii ale acestor Recomandări):
<http://www.intestcom.org>

Textul acestor Recomandări Internaționale a fost adoptat de Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională (APIO).

Traducere de Dragoș Iliescu, Anca Dobrean și Horia Pitariu.

Cuprins

MULȚUMIRI	5
INTRODUCERE ȘI FUNDAMENT	6
Nevoia unor Recomandări internaționale	6
Scop și obiective	7
Dezvoltarea Recomandărilor	7
RECOMANDĂRILE	11
Scop principal	11
Domeniul de acoperire al Recomandărilor	11
Cui se adresează aceste Recomandări	12
Factori contextuali	13
Cunoștințe, Înțelegere și Deprinderi	14
1. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII PENTRU UTILIZAREA ETICĂ A TESTELOR	16
1.1. Să acționeze într-o manieră profesională și etică	16
1.2. Să se asigure că au competențele necesare pentru utilizarea testelor	16
1.3. Să își asume responsabilitatea pentru utilizarea testelor	16
1.4. Să se asigure că materialele legate de testare sunt ținute în siguranță	17
1.5. Să se asigure că rezultatele testului sunt confidențiale	17
2. URMAREA BUNELOR PRACTICI LEGATE DE TESTARE	18
2.1. Evaluați utilitatea potențială a testării într-o anumită situație de evaluare	18
2.2. Alegeți teste adecvate din punct de vedere tehnic și potrivite pentru situație	18
2.3. Luați în considerare aspectele legate de corectitudine în testare	19
2.4. Realizați pregătirile necesare pentru ședința de testare	20
2.5. Administrați testul corect	21
2.6. Cotați și analizați rezultatele la test corect	21
2.7. Interpretați rezultatele corect	22
2.8. Comunicați rezultatele clar și corect față de alte persoane relevante	22
2.9. Reevaluați adecvarea testului și a utilizării acestuia	23
BIBLIOGRAFIE	24
ANEXA A: RECOMANDĂRI PENTRU O POLITICĂ FERMĂ PRIVIND TESTAREA	25
ANEXA B: RECOMANDĂRI PENTRU DEZVOLTAREA CONTRACTELOR ÎNTRE PĂRȚILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE TESTARE	26
ANEXA C: PUNCTE CARE TREBUIE LUATE ÎN CONSIDERARE ATUNCI CÂND SE PREGĂTEȘTE TESTAREA UNOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI	28
ANEXA D. CONDIȚII CARE REGLEMENTEAZA TRADUCEREA RECOMANDĂRILOR ITC PRIVIND UTILIZAREA TESTELOR	30

MULȚUMIRI

Recomandările au fost pregătite pentru Consiliul ITC de către Professor Dave Bartram. Autorul este îndatorat pentru ajutorul oferit de Iain Coyne în cursul acestui proiect și dorește de asemenea să mulțumească următoarelor persoane care au luat parte la workshopul din 1997 de la Dublin și care au oferit un input valoros pentru dezvoltarea prezentelor Recomandări.

Dusica Boben, Produktivnost, SLOVENIA;
Eugene Burke, British Psychological Society, ANGLIA;
Dr. Wayne Camara, The College Board, SUA;
Jean-Louis Chabot, ANOP, FRANȚA;
Iain Coyne, University of Hull, ANGLIA;
Dr. Riet Dekker, Swets and Zeitlinger, OLANDA;
Dr. Lorraine Eyde, US Office of Personnel Management, SUA;
Prof. Rocio Fernandez-Ballesteros, EAPA, SPANIA;
Ian Florance, NFER-NELSON, ANGLIA;
Prof. Cheryl Foxcroft, Test Commission of South Africa, AFRICA DE SUD;
Dr. John Fremer, The College Board, SUA;
Kathia Glabeke, Commissie Psychodiagnostiek, BELGIA;
Prof. Ron Hambleton, University of Massachusetts at Amherst, SUA;
Dr. Karin Havenga, Test Commission of South Africa, AFRICA DE SUD;
Dr. Jurgen Hogrefe, Hogrefe & Huber Verlagsgruppe, GERMANIA;
Ralf Horn, Swets and Zeitlinger, GERMANIA;
Leif Ter Laak, Saville and Holdsworth Ltd, ANGLIA;
Dr. Pat Lindley, British Psychological Society, ANGLIA;
Reginald Lombard, Test Commission of South Africa, AFRICA DE SUD;
Prof. Jose Muniz, Spanish Psychological Association, SPANIA;
Gill Nyfield, Saville & Holdsworth Ltd, ANGLIA;
Dr. Torleiv Odland, Norsk Psykologforening, NORVEGIA;
Berit Sander, Danish Psychologists' Association, DANEMARCA;
Prof. Francois Stoll, Federation Suisse des Psychologues, ELVEȚIA.

Autorul dorește de asemenea să mulțumească tuturor persoanelor și organizațiilor care au oferit feedback în timpul diverselor consultări pe marginea Recomandărilor și în cadrul prezentărilor din conferințe.

INTRODUCERE ȘI FUNDAMENT

Nevoia de Recomandări internaționale

Proiectul cunoscut sub numele de Comisia Internațională de Testare (*International Test Commission*, ITC) pune mare accent pe elaborarea de recomandări pentru o bună utilizare a testelor și pentru încurajarea unor bune practici în evaluare, în general. Activitatea realizată până în prezent de ITC pentru promovarea de bune practici în domeniul adaptării testelor (Hambleton, 1994; Van de Vijver & Hambleton, 1996) este un pas important spre asigurarea uniformității în ceea ce privește calitatea testelor adaptate pentru utilizare în diferite culturi și limbi. La întâlnirea sa de la Atena, din 1995, Consiliul ITC a acceptat o propunere de lărgire a preocupărilor sale pentru a include și recomandări cu privire la utilizarea corectă și etică a testelor, din care să poată fi derivate standarde de formare și de specificare a competențelor necesare utilizatorilor de teste.

Formularea unor recomandări la nivel internațional cu privire la utilizarea testelor este importantă din mai multe puncte de vedere:

- Statele diferă major în ceea ce privește gradul sau chiar existența unui control statutar asupra uzului testelor și asupra consecințelor testării asupra persoanelor evaluate. Unele societăți naționale de psihologie cer înregistrarea statutară a psihologilor, dar altele nu solicită acest lucru; unele au mecanisme pentru controlul și standardizarea utilizării de teste de către ne-psihologi, dar altele nu au. Existența unui set de recomandări acceptate la nivel internațional ar pune la dispoziția asociațiilor psihologice naționale și a altor organisme sau organizații profesionale relevante, un sprijin deosebit pentru dezvoltarea unor asemenea standarde, în acele țări în care aceste standarde sunt fie inexistente, ori au neajunsuri din diverse puncte de vedere.
- Modalitățile de acces la teste, în termenii dreptului de cumpărare sau de utilizare a unor materiale legate de testare, variază de asemenea în mare măsură de la țară la țară. În unele state, accesul este restricționat doar pentru psihologi, în altele este necesar ca utilizatorii să fie înregistrați și acceptați de editorii sau distribuitorii naționali, iar în altele utilizatorii pot obține materiale care țin de testare fără nici o restricție, de la distribuitori din propria țară ori din alte state.
- Un număr de instrumente binecunoscute au apărut pe Internet, aceasta fiind o violare clară a dreptului de autor, deoarece este realizată fără acordul autorului sau editorilor testului și fără a ține seama de aspecte legate de securitatea testelor.
- În domeniul testărilor din mediul organizațional, mobilitatea internațională crescândă a pieței muncii a augmentat nevoia ca testele să poată fi utilizate de persoane din state diferite – deseori existând situația ca un test să fie administrat într-o țară, pentru un potențial angajator din altă țară.
- În SUA și Anglia se semnalează o activitate intensă de dezvoltare în ceea ce privește utilizarea Internetului pentru evaluarea la distanță atât în domeniul organizațional cât și în cel educațional. Aceasta ridică un mare număr de probleme noi, care țin de standardele de administrare și control a procesului de testare, inclusiv a securității testelor.

Scop și obiective

Scopul pe termen lung al acestui proiect este acela de a fixa un set de recomandări care țin de competențele (cunoștințele, deprinderile, aptitudinile și alte caracteristici personale) necesare utilizatorilor de teste. Aceste competențe sunt specificate în termenii unor criterii de performanță măsurabile. Aceste criterii oferă baza pentru dezvoltarea specificațiilor cu privire la competențele care ar putea fi așteptate de la o persoană care dorește să fie calificată sau certificată ca utilizator de test. Astfel de competențe trebuie să acopere arii precum:

- standarde profesionale și etice în testare,
- drepturi ale persoanelor testate și ale altor părți implicate în procesul de testare,
- alegerea și evaluarea testelor alternative,
- administrarea, scorarea și interpretarea testelor,
- redactarea raportului și feedback-ul.

Atâta timp cât acestea se relaționează direct cu utilizarea testelor, Recomandările au implicații și pentru:

- standardele de construcție a testelor,
- standardele de documentare pentru utilizator – de exemplu manuale tehnice sau interpretative,
- standardele pentru distribuția și accesibilitatea testelor și a informațiilor despre teste.

Prezentele Recomandări reprezintă munca unor specialiști în testare psihologică și educațională (psihologi, psihometricieni, editori de teste și autori de teste) care provin din țări diferite. Intenția acestui document nu este aceea de a ‘inventa’ noi recomandări, ci de a cuprinde într-un loc cele mai general împărtășite teme care se regăsesc în recomandările deja existente, în coduri de practică, standarde sau alte documente relevante și de a genera astfel o structură coerentă în care acestea să poată fi înțelese și utilizate.

Dezvoltarea Recomandărilor

Recomandările ar trebui să fie considerate drept un etalon față de care să poată fi comparate standardele existente la nivel local, în termeni de acoperire și aliniere cu practica internațională. Prin utilizarea Recomandărilor drept etaloane sau drept bază pentru dezvoltarea unor documente aplicabile la nivel local (de exemplu, standarde, coduri de practică, enunțuri privind drepturile persoanelor testate), va fi promovat un nivel mai înalt de coerență care depășește granițele naționale.

Munca de realizare a Recomandărilor a început prin acumularea de materiale care tratau standardele de testare, codurile de practică, practicile de utilizare a testelor etc., din mai multe țări¹. Deși s-a bazat pe toate aceste surse, prezentele Recomandări au fost influențate în mod particular de:

- *Supliment la recomandările pentru utilizarea testelor psihologice* (Kendall et al., 1997), publicat de Societatea de Psihologie din Australia (APS, *Australian Psychological Society*).

¹ Este disponibilă o listă cu toate materialele care au stat la baza acestui proces, pe care o puteți cere autorilor.

- *Standarde de Nivel A și Nivel B pentru uzul testelor ocupaționale* (Bartram, 1995, 1996), publicat de Societatea de Psihologie Britanică (BPS, *British Psychological Society*).
- *Standarde pentru testarea educațională și psihologică*, publicate de Asociația pentru Cercetare Educațională (AERA, *American Educational Research Association*), Asociația Psihologilor Americani (APA, *American Psychological Association*), & Consiliul Național pentru Măsurare în Educație (NCME, *National Council on Measurement in Education*) (1985).
- *Responsabilități ale Utilizatorilor de Teste Standardizate* (Schafer, 1992), publicate de Asociația Americană pentru Consiliere și Dezvoltare (AACD, *American Association for Counseling and Development*).
- *Recomandări pentru Testarea Educațională și Psihologică*, publicate de Societatea Psihologică din Canada (CPA, *Canadian Psychological Association*, 1987).

Documentul APS a fost deosebit de valoros, deoarece adună la un loc mare parte din ceea ce este conținut în publicațiile BPS și în cele americane, profitând în același timp de publicațiile Institutului Național Sudafrican pentru Cercetare Psihologică (South African National Institute for Psychological Research, NIPR) și de publicațiile și recomandările diverșilor editori, pentru utilizatorii de teste. De asemenea, acest document reprezintă cea mai mare parte din concluziile rezultate de pe urma Grupului de Lucru pentru Calificarea Utilizatorilor de Teste (Test User Qualifications Working Group, TUQWG) din cadrul Comitetului Unificat pentru Practici de Testare (Joint Committee on Testing Practices, JCTP), care a fost extrem de influent în generarea actualei abordări centrate pe date, existente testare (e.g., Eyde et al, 1988, 1993; Moreland et al., 1995). În fine, acest document conține și concluziile JCTP cu privire la *Codul Practicilor Corecte de Testare în Educație* (*Code of Fair Testing Practices in Education*) (JCTP, 1988; Framer, Diamond, & Camara, 1989). Anexa B s-a bazat pe activitatea cea mai recentă a JCTP (JCTP, 2000) privind drepturile și responsabilitățile persoanelor testate.

A fost analizat conținutul surselor primare, iar enunțurile au fost sortate în 14 categorii. Acolo unde a fost cazul, au fost redactate enunțuri unice, care să conțină semnificația comună a unui număr mai mare de enunțuri din surse diferite. Enunțurile au fost de asemenea modificate în ceea ce privește formatul, astfel încât să fie consonante cu o rădăcină comună în enunț (de exemplu: “Utilizatorii de teste competenți vor încerca să ...”, sau “ Utilizatorii de teste competenți pot să ...”).

Această structură inițială, conținând 14 secțiuni majore precum și conținutul lor, a fost cuprinsă în prima formă a documentului-cadru. Acest material a stat la baza unui workshop internațional care a avut loc la Dublin în Iulie 1997. Scopul workshopului ITC a fost acela de a lua în considerare și de a evalua critic toate aspectele documentului cadru, cu scopul declarat de a produce un set incipient de recomandări care să aibă răsunet, valabilitate și acceptare internațională. În timpul workshopului, documentul cadru a fost examinat în detaliu, fiind propuse diverse modificări în termeni de formă, structură și conținut. Ca urmare a workshopului, documentul a fost revizuit extensiv (Versiunea 2.0) și a fost apoi trimis tuturor participanților pentru comentarii. Un document provizoriu consultativ (Versiunea 3.1) a fost pregătit, acesta incorporând toate comentariile și sugestiile primite, cu referire la Versiunea 2.0.

Copii ale documentului consultativ din Versiunea 3.1 și un formular structurat de răspuns au fost apoi transmise unui număr mare de persoane și organizații cheie. În total au fost distribuite astfel 200 de formulare. Au fost recepționate în total 28 de răspunsuri, printre care câteva răspunsuri de la organizații influente, precum APA, BPS și alte câteva asociații profesionale din Europa. În vara anului 1998, Recomandările au fost supuse unei revizuirii, în lumina acestor comentarii și alte 200 de copii (Versiunea 4.1) au fost trimise spre consultare suplimentară. S-a primit în urma acestei a doua runde de consultări un total de 18 răspunsuri formale. Suplimentar, mulți din specialiștii care au primit documentul au oferit comentarii informale de valoare, prin email sau în întâlniri directe.

În realizarea versiunii curente a Recomandărilor (Versiunea 2000), au fost depuse toate eforturile pentru a lua în considerare toate aceste răspunsuri. Fără excepție, răspunsurile au fost pozitive și de ajutor.²

Aceste Recomandări ar trebui văzute ca un sprijin, mai degrabă decât o constrângere. Este nevoie să ne asigurăm că aceste Recomandări conțin principiile universale majore, privind uzul corect al testelor, fără a încerca să impună o presiune de uniformizare asupra unor diferențe legitime în funcționarea și practicile tipice pentru diferitele țări sau pentru diferitele arii de aplicare.

Structura propusă diferențiază între trei aspecte principale ale competențelor:

1. Standarde profesionale și etice ale bunei practici, care afectează modalitatea în care este realizat procesul de testare, precum și modalitatea în care utilizatorii de teste interacționează cu ceilalți implicați în acest proces.
2. Cunoștințele, deprinderile și nivelul de înțelegere, relaționate cu procesul testării: ceea ce utilizatorii de teste trebuie să fie în stare să facă.
3. Cunoștințele și nivelul de înțelegere care sunt necesare pentru a susține în mod informat procesul de testare.

Aceste trei componente diferă, dar sunt totodată interconectate în mod intim în practică.

Recomandările încep cu *scopul principal*. Acesta ar putea fi privit ca o ‘misiune’ pentru utilizatorii de teste. De asemenea, acest enunț oferă punctul de vedere de la care s-a pornit în realizarea recomandărilor. Fiecare recomandare definește un aspect al competențelor utilizatorilor de teste, care contribuie la acest scop principal.

Împreună cu scopul principal, enunțul privind domeniul de acoperire descrie cui i se adresează Recomandările, formele de evaluare la care se referă, precum și contextele de evaluare față de care ar putea avea incidențe.

2 Un raport detaliat asupra rezultatelor primei consultații a fost trimis Consiliului ITC și s-a discutat la întâlnirea acestui Consiliu din august 1998. Un raport al celei de-a doua consultații, precum și versiunea 5.0 a Recomandărilor a fost discutată de Consiliul ITC în iunie 1999. Versiunea 2000 conține unele amendamente editoriale minore ale versiunii 5.0.

Acest document conține:

1. Enunțurile privind scopul principal și domeniul de acoperire.
2. Specificațiile privind competențele utilizatorilor de teste în relație cu uzul etic al testelor.
3. Specificațiile privind competențele utilizatorilor de teste în relație cu bunele practici în utilizarea testelor.

RECOMANDĂRILE

Scop principal

Un utilizator competent de test va utiliza testele în mod adecvat, profesionist și într-o manieră etică, ținând cont de cerințele și drepturile celor implicați în procesul de testare, precum și de motivele testării și de contextul mai larg în care are loc testarea.

Acest obiectiv va fi atins doar dacă utilizatorul de test are competențele necesare pentru a derula procesul de testare, precum și cunoștințele și nivelul de înțelegere necesare, referitoare la teste și testare, pentru a susține în mod informat acest proces.

Domeniul de acoperire al Recomandărilor

Orice încercare de a oferi o definiție precisă pentru ‘test’ sau ‘testare’ ca proces este predestinată eșecului, căci va tinde să excludă unele proceduri care ar trebui incluse și să includă altele, care ar trebui excluse. Pentru scopul acestor Recomandări, termenii ‘test’ și ‘testare’ ar trebui interpretați în sens larg. Dacă o procedură de evaluare este etichetată drept ‘test’ sau nu, este lipsit de importanță. Aceste Recomandări vor fi relevante pentru multe proceduri de evaluare care nu sunt numite ‘teste’ sau care încearcă să evite desemnarea de ‘test’. Mai degrabă decât să ofere o definiție singulară, enunțurile următoare încearcă să ofere o descriere a domeniului acoperit de Recomandări.

- Testarea include un evantai larg de proceduri pentru evaluarea psihologică, ocupațională și educațională.
- Testarea poate include proceduri pentru măsurarea atât a comportamentelor normale, cât și a celor anormale sau disfuncționale.
- Procedurile aferente testării sunt de obicei gândite pentru ca testele să fie administrate în condiții controlate cu grijă sau standardizate și presupun protocoale de scorare sistematice.
- Procedurile aferente testării oferă măsuri ale performanței și implică formularea de inferențe pornind de la eșantioane de comportament.
- Ele includ de asemenea proceduri care pot rezulta în clasificări calitative sau ierarhizări ale indivizilor (de exemplu, în termeni de tipuri).

Orice procedură utilizată pentru ‘testare’, în sensul celor prezentate mai sus, ar trebui privită ca un ‘test’, indiferent de modalitatea ei specifică de administrare, indiferent dacă a fost realizată de un autor de teste profesionist și indiferent dacă implică un set de întrebări, sau cere o anumită performanță la diverse sarcini sau operații (de exemplu, probe de muncă, teste de performanță psihomotorie).

Testele ar trebui să ofere dovezi empirice privind faptul că sunt fidele și valide pentru scopul intenționat. Dovezile ar trebui să susțină inferențele care sunt făcute pe baza scorurilor testului. Aceste dovezi ar trebui să fie puse la dispoziție utilizatorului testului și ar trebui să fie de asemenea disponibile pentru evaluare independentă. Acolo unde dovezi importante sunt conținute în rapoarte

tehnice care sunt dificil de accesat, distribuitorul testului ar trebui să pună la dispoziție rezumate sau compendii indexate complet.

Recomandările privind utilizarea testelor, prezentate aici, ar trebui să fie considerate a fi aplicabile tuturor acestor proceduri, indiferent dacă sunt etichetate drept ‘teste psihologice’ sau ‘teste educaționale’ și indiferent dacă sunt sau nu sprijinite de dovezi tehnice accesibile.

Multe din aceste Recomandări sunt de asemenea aplicabile altor proceduri de evaluare, care se plasează în afara domeniului ‘testelor’. Ele vor fi relevante pentru oricare procedură de evaluare care este utilizată în situații în care evaluarea indivizilor are la bază o intenție serioasă sau semnificativă și în care o utilizare greșită sau inadecvată ar putea rezulta în pierderi personale sau repercusiuni psihologice (de exemplu, interviuri de selecție, evaluări ale performanței profesionale, evaluări diagnostice ale nevoilor de sprijin în învățare).

Recomandările nu se aplică acelor materiale care au doar o asemănare sumară cu testele, dar care sunt recunoscute de toți participanții ca fiind intenționate pentru scopuri de amuzament sau distracție (de exemplu, inventare de stil de viață din ziare sau reviste).

Cui se adresează aceste Recomandări

Recomandările se aplică utilizării testelor în practica profesională. Ca atare ele se adresează în principal:

- Cumpărătorilor și deținătorilor de materiale de testare;
- Celor responsabili pentru selectarea testelor și pentru determinarea scopului pentru care aceste teste vor fi utilizate;
- Celor care administrează, scorează sau interpretează teste;
- Celor care oferă sfaturi altor persoane pe baza rezultatelor testelor (de exemplu, consultanți de recrutare, consilieri educaționali și de carieră, traineri, terapeuți);
- Celor care se implică în procesul de raportare a rezultatelor testelor și de oferire a unui feedback către persoanele care au fost testate.

Recomandările vor avea relevanță și pentru alte persoane implicate în utilizarea testelor, în afara persoanelor enunțate mai sus. Această categorie include:

- constructorii de teste,
- distribuitorii de teste,
- persoanele implicate în formarea utilizatorilor de teste,
- persoanele care sunt testate și orice altă persoană relevantă pentru ei (de exemplu, părinți, parteneri),
- organizații profesionale și alte asociații care au interes în utilizarea testării psihologice și educaționale și

- persoanele și entitățile implicate în crearea de politici, strategii și norme legale.

Deși create în principal pentru practica profesională, majoritatea aspectelor care țin de bune practici, incluse în aceste Recomandări, vor fi de asemenea relevante pentru cei care utilizează testele doar pentru scop de cercetare.

Recomandările nu au fost generate pentru a acoperi toate tipurile posibile de tehnici de evaluare (de exemplu, interviuri nestructurate sau semistructurate, activități de evaluare de grup) sau toate situațiile în care au loc evaluări (de exemplu, centre de evaluare pentru angajare). Cu toate acestea, multe din Recomandări vor fi cu mare probabilitate aplicabile în situații de evaluare și pentru scopuri de evaluare mai generale decât cele care sunt de implicație majoră pentru testarea psihologică și educațională (de exemplu, utilizarea centrelor de evaluare pentru selecția și plasarea angajaților, interviuri semistructurate și structurate, evaluări pentru selecție, orientare în carieră și consiliere).

Factori contextuali

Recomandările sunt aplicabile la nivel internațional. Ele pot fi utilizate pentru a dezvolta standarde locale, specifice, prin contextualizare. Recunoaștem faptul că există mulți factori care vor afecta felul în care standardele pot fi gestionate și puse în practică. Acești factori contextuali vor trebui luați în considerare la nivel local atunci când Recomandările sunt interpretate, pentru a se defini semnificația acestora în practică, într-un context specific.

Factorii care trebuie luați în considerare atunci când Recomandările sunt transformate în standarde specifice includ:

- diferențe politice, instituționale, lingvistice și culturale între diversele medii de evaluare;
- legile statului în care are loc testarea;
- recomandările și standardele de performanță naționale existente, fixate de societățile și asociațiile psihologice sau profesionale ale statului respectiv;
- diferențe care țin de evaluarea individuală sau de grup;
- diferențe care țin de mediul testării (educațional, clinic, ocupațional sau alt fel de evaluare);
- diferențe care țin de recipienții primari ai rezultatului testării (de exemplu, persoana evaluată, părinții ei, autorul testului, un angajat sau o terță parte);
- diferențe care țin de utilizarea rezultatelor testării (de exemplu, pentru decizii, cum este cazul procesului de screening pentru selecție, sau pentru a oferi informații pentru sprijinirea consilierii sau orientării); și
- variații ale gradului în care situația oferă oportunitatea ca acuratețea interpretării să fie verificată prin informații suplimentare și, dacă e cazul, modificată.

Cunoștințe, Înțelegere și Deprinderi

Cunoștințele, înțelegerea corectă și deprinderile stau la baza tuturor competențelor utilizatorilor de teste. Natura conținutului lor și a nivelului lor de detaliu vor varia cu mare probabilitate între țări diferite, între diferite arii de aplicare sau ca o funcție a nivelului de competență cerut pentru utilizarea unui test.

Recomandările nu conțin descrieri detaliate ale acestora. Cu toate acestea, atunci când Recomandările sunt aplicate pentru situații specifice, cunoștințele, deprinderile, aptitudinile sau celelalte caracteristici personale care sunt relevante vor trebui să fie specificate. Această specificare este parte a procesului de contextualizare, prin care recomandările generice sunt dezvoltate și transformate în standarde specifice. Descrierile pentru ariile majore de cunoștințe, înțelegere și deprinderi trebuie să includă și să acopere următoarele.

Cunoștințe declarative relevante.

Aceasta includ:

- cunoștințe cu privire la principiile și procedurile psihometrice fundamentale, precum și la cerințele tehnice ale testelor (de exemplu fidelitate, validitate, standardizare);
- cunoștințe cu privire la teste și măsurare, suficiente pentru a face posibilă înțelegerea corectă a rezultatelor testelor;
- cunoștințe și o înțelegere corectă a teoriilor și modelelor relevante în domeniul aptitudinilor, personalității și a altor constructe psihologice, ori a psihopatologiei, care sunt necesare pentru a fundamenta alegerea informată a testelor și interpretarea rezultatelor testelor; și
- cunoștințe despre teste și editorii de teste relevanți pentru aria de practică în care activează.

Cunoștințe și deprinderi instrumentale

Acestea includ:

- cunoștințe și deprinderi relaționate cu proceduri și instrumente de evaluare specifice, inclusiv cu utilizarea procedurilor de evaluare computerizată și a tehnologiei informatice;
- cunoștințe specializate și deprinderi de practician asociate cu utilizarea acelor teste care sunt în repertoriul personal de instrumente de evaluare; și
- cunoștințe și o înțelegere corectă a constructului sau constructelor care stau la baza scorurilor testelor, acolo unde acest lucru este important pentru extragerea de inferențe valide din scorurile testelor.

Recomandările acoperă:

Deprinderi generale personale legate de sarcini

Acestea includ:

- realizarea unor activități relevante, cum ar fi administrarea de teste, raportarea rezultatelor, transmiterea de feedback către persoanele evaluate sau către alți clienți.

- deprinderi de comunicare orală și în scris, suficiente pentru pregătirea corectă a persoanelor evaluate, pentru administrarea testelor, pentru raportarea rezultatelor și pentru interacțiunea cu terțe părți relevante (de exemplu, părinți sau decidenți la nivel strategic); și
- deprinderi interpersonale suficiente pentru pregătirea corectă a persoanelor evaluate, administrarea testelor și oferirea de feedback asupra rezultatelor testelor.

Cunoștințe și deprinderi contextuale

Acestea includ:

- cunoștințe privind situația în care să utilizeze sau să nu utilizeze teste;
- cunoștințe privind modalitatea de integrare a testării cu alte componente mai puțin formale ale situației de evaluare (de exemplu, date biografice, interviuri nestructurate, referințe etc.); și
- cunoștințe privind aspectele profesionale, legale și etice legate de utilizarea testelor, precum și a implicațiilor lor practice pentru utilizarea testelor.

Deprinderi de management al sarcinii

Acestea includ:

- cunoașterea codurilor de comportament și bună practică legate de utilizarea testelor, a datelor rezultate din testare, de oferirea de feedback, de producerea de medii de stocare și de rapoarte, de arhivarea și responsabilitatea asupra materialelor de testare și a datelor rezultate; și
- cunoștințe privind contextul social, cultural și politic în care sunt utilizate testele, precum și a modurilor în care acești factori ar putea afecta rezultatele, interpretarea lor sau modul în care acestea sunt utilizate.

Deprinderi de management situațional

Acestea includ:

- cunoașterea felului în care să interacționeze cu problemele, dificultățile sau sincopile în rutină;
- cunoașterea felului în care să interacționeze cu întrebările persoanelor evaluate în timpul administrării testului etc.; și
- cunoașterea felului în care să interacționeze cu situațiile în care există potențial pentru folosirea greșită sau pentru înțelegerea greșită a interpretării scorurilor testelor.

1. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII PENTRU UTILIZAREA ETICĂ A TESTELOR

Utilizatorii competenți ar trebui:

1.1 Să acționeze într-o manieră profesională și etică

- 1.1.4. Să promoveze și mențină standarde profesionale și etice.
- 1.1.5. Să înțeleagă aspectele legate de practica profesională și de etică, precum și controversele legate de utilizarea în domeniul lor de aplicabilitate.
- 1.1.6. Să implementeze o politică explicită legată de testare și de utilizarea testelor.³
- 1.1.7. Să asigure faptul că persoanele care lucrează pentru sau cu ei aderă la standardele corespunzătoare de comportament profesional și etic.
- 1.1.8. Să comunice animați de grijă față de sensibilitățile persoanei testate și cele ale altor părți implicate.
- 1.1.9. Să prezinte testele și testarea într-o manieră pozitivă și echilibrată atunci când comunică prin sau cu media.
- 1.1.10. Să evite situațiile în care au sau par a avea un interes personal în rezultatul evaluării prin test, sau atunci când evaluarea ar putea prejudicia relația lor cu clienții.

1.2 Să se asigure că au competențele necesare pentru utilizarea testelor

- 1.2.1. Să își desfășoare activitățile în limitele principiilor științifice și ale experienței.
- 1.2.2. Să stabilească și mențină standarde personale înalte de competență.
- 1.2.3. Să cunoască limitele competenței proprii și să opereze în cadrul acestor limite.
- 1.2.4. Să cunoască schimbările relevante și evoluțiile intervenite în ceea ce privește testele utilizate de ei, precum și legate de construirea testelor, inclusiv a schimbărilor de legislație care ar putea avea impact asupra testelor și a utilizării acestora.

1.3 Să își asume responsabilitatea pentru utilizarea testelor

- 1.3.1. Să ofere doar acele servicii de testare și să utilizeze doar acele teste pentru care sunt calificați.
- 1.3.2. Să accepte responsabilitatea pentru alegerea testelor folosite de ei și pentru recomandările făcute pe baza acestora.
- 1.3.3. Să ofere informații clare și adecvate participanților la procesul de testare privind principiile etice și reglementările legale ale testării psihologice.
- 1.3.4. Să se asigure că natura contractului dintre persoana testată și cel care testează este clară și înțeleasă.⁴
- 1.3.5. Să fie atenți la orice consecințe neintenționate ale utilizării testului.
- 1.3.6. Să facă tot posibilul pentru a evita cauzarea unor daune sau de stres persoanelor implicate în procesul de testare.

³ Un exemplu de politică este subliniat în Anexa A.

⁴ Un exemplu de contract între persoana testată și cel care efectuează testarea este oferit în Anexa B.

1.4 Să se asigure că materialele legate de testare sunt ținute în siguranță

- 1.4.1. Să verifice siguranța păstrării materialelor și să controleze accesul la materialele de testare.
- 1.4.2. Să respecte legea drepturilor de autor și reglementările care există cu privire la testare, incluzând orice prevederi existente cu referire la drepturile de autor sau la transmiterea materialelor în format electronic sau în alte forme altor persoane, indiferent dacă acestea sunt calificate sau nu.
- 1.4.3. Să protejeze integritatea testului, evitând să pregătească pe cineva pentru completarea testului, prin oferirea de informații despre test, ori prin alte acțiuni care ar putea să influențeze nedrept performanța celor evaluați la test.
- 1.4.4. Să se asigure că tehnicile aflate în spatele testului nu sunt făcute publice, astfel încât utilitatea lor să fie afectată.

1.5 Să se asigure că rezultatele testului sunt confidențiale

- 1.5.1. Să specifice cine va avea acces la rezultate și să definească nivelurile de confidențialitate.
- 1.5.2. Să explice nivelurile de confidențialitate persoanelor implicate, înainte de administrarea testelor.
- 1.5.3. Să limiteze accesul la rezultatele testării pentru doar acele persoane care au dreptul la aceste rezultate.
- 1.5.4. Să obțină acordul persoanelor relevante înainte de a dezvălui rezultatele testării către alte persoane.
- 1.5.5. Să protejeze datele, astfel încât numai cei care au dreptul la ele să le poată obține.
- 1.5.6. Să stabilească recomandări clare care privesc durata păstrării documentelor.
- 1.5.7. Să ștergă numele sau alte date de identificare din bazele de date care sunt utilizate pentru arhive, pentru cercetare, pentru construirea normelor sau realizarea de etaloane sau pentru alte scopuri statistice.

2. URMAREA BUNELOR PRACTICI ÎN TESTARE

2.1. Evaluati utilitatea potențială a testării într-o situație de evaluare

Utilizatorii competenți de teste vor:

- 2.1.1. Oferi o justificare rezonabilă pentru utilizarea testelor.
- 2.1.2. Asigura faptul că a existat o analiză minuțioasă a nevoilor clientului, a motivului trimiterii sau a categoriei diagnostice, a condiției sau a locului de muncă pentru care se utilizează testarea.
- 2.1.3. Asigura faptul că acele cunoștințe, deprinderi și aptitudini, sau alte caracteristici pe care testul vrea să le măsoare sunt corelate cu unele comportamente relevante pentru contextul față de care trebuie realizate inferențele.
- 2.1.4. Căuta alte surse de informații relevante.
- 2.1.5. Evalua avantajele și dezavantajele utilizării testelor, comparativ cu alte surse de informație.
- 2.1.6. Asigura faptul că sunt utilizate pe deplin toate sursele colaterale de informații disponibile.

2.2. Alegeți teste adecvate din punct de vedere tehnic și potrivite pentru situație

Utilizatorii competenți de teste vor:

- 2.2.1. Examina informația curentă, care acoperă aria testelor potențial relevante (de exemplu, seturi demonstrative, evaluări independente, sfatul experților) înainte de a alege un test.
- 2.2.2. Analiza dacă documentația tehnică și manualul tehnic de utilizare oferă suficiente informații pentru a îi ajuta să evalueze următoarele:
 - a) acoperirea sau gradul de reprezentativitate al conținutului testului, adecvarea etaloanelor, nivelul de dificultate, etc.;
 - b) corectitudinea măsurătorii și fidelitatea demonstrată față de populațiile relevante;
 - c) validitatea (demonstrată față de populațiile relevante) și relevanța pentru utilizarea intenționată;
 - d) lipsa distorsiunilor sistematice față de anumite grupuri de persoane;
 - e) gradul de acceptabilitate de către cei care vor fi implicați în testare, incluzând gradul perceput de corectitudine și de relevanță;
 - f) aspectele practice, incluzând timpul necesar, costurile, resursele necesare.
- 2.2.3. Evita utilizarea testelor care au o documentație tehnică inadecvată sau neclară.
- 2.2.4. Utiliza teste numai pentru acele situații pentru care există dovezi adecvate ale validității.
- 2.2.5. Evita judecarea unui test numai pe baza aspectului, mărturiilor utilizatorilor sau sfaturilor de la cei care au un interes comercial clar în utilizarea acestuia.
- 2.2.6. Răspunde cererilor făcute de alte părți implicate (de exemplu, persoanele examinate, părinții, managerii), oferind suficiente informații pentru a le permite acestora să înțeleagă de ce a fost ales un anumit test.

2.3. Luați în considerare aspectele legate de corectitudine în testare

Atunci când testele vor fi folosite cu persoane din diferite grupuri (de exemplu, gen, mediu cultural, educație, origine etnică sau vârstă), utilizatorii competenți vor face toate eforturile rezonabile pentru a se asigura că:

- 2.3.1. Testele nu oferă rezultate distorsionate și incorecte pentru diferitele grupe de vârstă care vor fi testate.
- 2.3.2. Constructele care vor fi evaluate sunt relevante pentru fiecare dintre grupurile reprezentate.
- 2.3.3. Sunt disponibile date empirice privind posibile diferențe de grup în ceea ce privește performanța la test.
- 2.3.4. Sunt disponibile date empirice relaționate cu funcționarea diferențială a itemilor (DIF), acolo unde acestea sunt relevante.
- 2.3.5. Sunt disponibile date empirice care probează validitatea și susțin utilizarea dorită a testelor, pentru diferitele grupuri implicate.
- 2.3.6. Efectele diferențelor dintre grupuri care nu sunt relevante pentru scopul major (de exemplu, diferențe în motivația de a răspunde) sunt reduse la minim.
- 2.3.7. În toate cazurile, Recomandările care țin de utilizarea corectă și discriminantă a testelor sunt interpretate în contextul politicilor și a legislației locale.⁵

Atunci când testarea se face în mai mult de o singură limbă (în mai multe țări sau într-una singură⁶), utilizatorii competenți vor face toate eforturile pentru a se asigura că:

- 2.3.8. Versiunea testului în fiecare limbă sau dialect a fost realizată utilizând o metodologie riguroasă, care îndeplinește cerințele bunelor practici din domeniu.
- 2.3.9. Cei care au construit testul au fost atenți la aspecte legate de conținut, cultură și limbaj.
- 2.3.10. Persoanele care administrează testele pot comunica clar în limba în care este administrat testul.
- 2.3.11. Nivelul aptitudinilor lingvistice pe care le are persoana evaluată în limba în care este administrat testul este evaluat sistematic și ulterior este administrată versiunea în limba adecvată, sau, dacă acest lucru se impune, se efectuează o evaluare bilingvă.

Atunci când testele sunt aplicate persoanelor cu dizabilități, utilizatorii competenți vor face toate eforturile pentru a asigura faptul că:

- 2.3.12. Aceștia cunosc recomandările experților, privind efectele potențiale ale diverselor dizabilități asupra performanței la test.
- 2.3.13. Sunt consultate persoane de tipul celor care în mod potențial pot fi testate și sunt luate în considerare nevoile și dorințele lor.

5 Recomandările din această secțiune se vor concentra pe ceea ce se consideră astăzi a fi o “bună practică” (“good practice”). Totuși, în multe țări, aspectele care țin de utilizarea corectă a testelor trebuie să ia în considerare legile naționale (de exemplu, Americans with Disabilities Act, 1990, în SUA, sau Race Relations Act, 1976, în Marea Britanie).

6 Aceste Recomandări nu țin doar de limbi naționale sau dialecte diferite, ci și de forme speciale de comunicare, cum ar fi limbajul semnelor, care sunt folosite pentru a contracara efectele unor dizabilități.

- 2.3.14. Sunt luate măsurile adecvate atunci când persoanele testate au deficiențe de auz, de vedere, motorii sau alte dizabilități (de exemplu, dificultăți de învățare, dislexie).
- 2.3.15. Este luată în considerare mai degrabă utilizarea unor proceduri alternative de evaluare, decât modificarea testelor (de exemplu, se caută alte teste, mai potrivite, sau forme de evaluare alternative).
- 2.3.16. Sunt cerute sfaturi pertinente de la persoane cu experiență profesională relevantă, dacă nivelul de modificare necesitat de cei cu dizabilități depășește experiența evaluatorului.
- 2.3.17. Modificările, atunci când ele sunt necesare, sunt adaptate naturii dizabilității și sunt alese în așa fel încât să minimizeze impactul asupra validității scorurilor.
- 2.3.18. Informațiile legate de natura modificărilor unui test sau ale unei proceduri de testare sunt oferite celor care interpretează rezultatele sau care iau măsuri pe baza lor ori de câte ori nepunerea acestor informații la dispoziția lor ar putea distorsiona interpretarea sau ar putea duce la decizii nedrepte.

2.4 Realizați pregătirile necesare pentru ședința de testare

Utilizatorii competenți de teste vor face toate eforturile rezonabile de a:

- 2.4.1. Oferi informații clare despre scopul testării, despre modalitatea în care se pot pregăti pentru testare și despre procedurile pe care vor trebui să le urmeze.
- 2.4.2. Consilia persoanele testate cu privire la grupurile lingvistice și dialectele pentru care testul este adecvat.
- 2.4.3. Trimite persoanelor care urmează să fie evaluate materiale de pregătire sau demonstrative aprobate, dacă acestea sunt disponibile și dacă acest lucru corespunde recomandărilor formale privind un anumit test.
- 2.4.4. Explica clar celor testați drepturile și responsabilitățile lor⁷.
- 2.4.5. Obține acordul explicit al celor testați sau al reprezentanților lor legali înainte de a face orice testare.
- 2.4.6. Explica, atunci când testul este opțional, consecințele participării la testare sau ale refuzului de a participa, astfel încât persoanele evaluate să poată exprima un acord informat.
- 2.4.7. Face aranjamentele practice necesare, asigurându-se că:
 - a) pregătirile sunt conforme cu cele stipulate în manualul testului;
 - b) locația și ambianța testării sunt aranjate din timp, iar mediul fizic este accesibil, sigur, liniștit și fără distractori;
 - c) sunt disponibile materiale suficiente și acestea au fost controlate pentru a nu avea pe ele semne de la alți utilizatori, de exemplu, pe foile de test sau pe broșuri;
 - d) personalul care este implicat în administrare este competent;
 - e) au fost create condițiile necesare pentru testarea persoanelor cu dizabilități⁸.
- 2.4.8. Anticipa problemele care pot să apară și a le contracara prin pregătirea materialelor și instrucțiunilor.

⁷ Vezi Anexa B.

⁸ Vezi Anexa C.

2.5 Administrați testul corect

Utilizatorul competent de teste va:

- 2.5.1. Stabilirea unei relații prin primirea persoanelor testate într-o manieră pozitivă.
- 2.5.2. Acționa pentru a reduce anxietatea de testare și pentru a evita inducerea unei anxietăți care nu este dorită.
- 2.5.3. Asigura faptul că sursele potențiale de distragere sunt îndepărtate (de exemplu, alarme, ceasuri, telefoane).
- 2.5.4. Asigura faptul că persoanele testate au materialele necesare înainte de a începe testarea.
- 2.5.5. Administra testul în condiții potrivite de supraveghere.
- 2.5.6. Administra instrucțiunile testului în limba maternă a persoanei, ori de câte ori acest lucru este posibil, chiar și atunci când conținutul testului este destinat să măsoare abilitățile pentru o altă limbă.
- 2.5.7. Respecta cu strictețe instrucțiunile din manualul testului și va face adaptările necesare pentru persoanele cu dizabilități.
- 2.5.8. Citi instrucțiunile clar și calm.
- 2.5.9. Oferi timpul necesar pentru rezolvarea itemilor.
- 2.5.10. Observa și înregistra abaterile de la procedurile de testare.
- 2.5.11. Monitoriza și înregistra timpul de răspuns în mod corect, acolo unde este necesar.
- 2.5.12. Asigura faptul că toate materialele sunt predate la sfârșitul testării.
- 2.5.13. Administra testele astfel încât să fie posibilă supravegherea și identificarea persoanelor care sunt testate.
- 2.5.14. Asigura faptul că persoanele care ajută în procesul de administrare au calificarea necesară.
- 2.5.15. Asigura faptul că persoanele care sunt testate nu sunt lăsate nesupravegheate sau că nu sunt distrase de alte activități în timpul testării.
- 2.5.16. Oferi ajutorul adecvat persoanelor care în timpul testării arată semne de distress sau anxietate.

2.6 Cotați și analizați rezultatele la test corect

Utilizatorii competenți vor:

- 2.6.1. Urma atent procedurile standardizate de cotare.
- 2.6.2. Face conversiile necesare ale scorurilor brute în alte tipuri de scoruri relevante.
- 2.6.3. Alege tipurile de scale relevante pentru scopul testării.
- 2.6.4. Verifica conversiile scorurilor la scale și alte proceduri pentru corectitudine.
- 2.6.5. Asigura faptul că nu sunt trase concluzii invalide din comparațiile scorurilor cu etaloanele care nu sunt relevante pentru persoanele testate sau cu etaloane care sunt depășite.
- 2.6.6. Calcula, acolo unde este nevoie, scoruri compozite, utilizând formule și ecuații standard.
- 2.6.7. Utiliza proceduri pentru a recunoaște scorurile improbabile sau nerezonabile.
- 2.6.8. Eticheta corect și clar scorurile în rapoarte, oferind informații despre normele, tipurile de scale și formulele utilizate.

2.7 Interpretați rezultatele corect

Utilizatorii competenți vor:

- 2.7.1. Avea o înțelegere bună a bazei conceptuale, a documentării tehnice și a recomandărilor în utilizarea și interpretarea scorurilor la scale.
- 2.7.2. Avea o bună înțelegere a scalelor utilizate, a caracteristicilor grupului normativ și a limitelor scorurilor.
- 2.7.3. Urma pașii necesari pentru a reduce efectele oricăror distorsiuni asupra interpretărilor, care ar putea rezulta din anumite prejudecăți pe care persoana care face interpretarea le-ar putea avea despre membrii unor grupuri culturale.
- 2.7.4. Utiliza etaloanele corespunzătoare, atunci când acestea sunt disponibile.
- 2.7.5. Interpreta rezultatele în lumina informațiilor disponibile despre persoana care este testată (incluzând vârstă, gen, școlarizare, cultură și alți factori) având în vedere limitările tehnice ale testului, contextul evaluării și nevoile celor care au un interes legitim în rezultatele procesului.
- 2.7.6. Evita supra-generalizarea rezultatelor unui test la trăsături sau caracteristici care nu sunt măsurate de test.
- 2.7.7. Lua în considerare fidelitatea scalei, erorile de măsurare și alte calități care ar putea mări sau scădea artificial rezultatele, atunci când se interpretează scorurile.
- 2.7.8. Lua în considerare datele empirice disponibile despre validitatea scorurilor, în relație cu acel construct care este măsurat și specific pentru membrii grupurilor demografice testate (de exemplu, grupuri culturale, vârstă, clasă socială și grupuri de gen).
- 2.7.9. Utiliza valori-prag în interpretarea testului numai atunci când sunt prezente date despre validitatea acestor praguri.
- 2.7.10. Fi atenți la stereotipurile sociale negative care ar putea fi specifice pentru membrii unor grupuri relevante pentru persoana care este testată (de exemplu grupul cultural, de vârstă, clasa socială și genul) și vor evita interpretarea testului într-o manieră care ar putea perpetua asemenea stereotipuri.
- 2.7.11. Lua în considerare în interpretare orice variații de grup sau individuale de la procedurile standard de administrare.
- 2.7.12. Lua în considerare orice dovadă a unei experiențe anterioare a persoanei testate cu testul, în mod special atunci unde există date disponibile despre efectul acestor experiențe anterioare asupra performanței la test.

2.8 Comunicați rezultatele clar și corect față de alte persoane relevante

Utilizatorii de test competenți vor:

- 2.8.1. Identifica persoanele și terțele părți care ar putea primi în mod legitim rezultatele la test.
- 2.8.2. Realiza rapoarte orale sau scrise pentru părțile interesate relevante, în urma consimțământului informat al persoanelor testate sau al reprezentanților lor legali.
- 2.8.3. Asigura faptul că rapoartele au nivelul tehnic și lingvistic adecvat, astfel încât să fie înțelese de cei cărora le sunt adresate.

- 2.8.4. Clarifica faptul că datele testului reprezintă doar o sursă de informații și ar trebui luate în considerare în coroborare cu alte informații.
- 2.8.5. Explica cum importanța rezultatelor testării ar trebui cântărită în relație cu alte informații despre persoanele care sunt evaluate.
- 2.8.6. Utiliza o formă și o structură pentru raport care este potrivită pentru contextul evaluării.
- 2.8.7. Oferi persoanelor care iau decizii, atunci când este adecvat, informații despre modul în care pot fi folosite rezultatele testării ca bază de informare a deciziilor.
- 2.8.8. Explica și sprijini din punct de vedere tehnic utilizarea rezultatelor la test pentru a categoriza oamenii (de exemplu, pentru scopuri diagnostice sau pentru selecția de personal).
- 2.8.9. Include în cadrul rapoartelor scrise o sumarizare clară și, acolo unde este relevant, recomandări specifice.
- 2.8.10. Prezenta oral rezultatele celor evaluați într-o manieră constructivă și suportivă.

2.9 Reevaluăți adecvarea testului și a utilizării acestuia

Utilizatorii competenți ai testului vor:

- 2.9.1. Monitoriza și revizui periodic schimbările survenite în timp în populațiile de persoane care sunt testate, precum și orice criterii care sunt folosite.
- 2.9.2. Monitoriza testele pentru dovezi ale unui impact advers.
- 2.9.3. Fi conștienți de nevoia de a reevalua utilizarea unui test, dacă sunt aduse modificări formei, conținutului sau modului de administrare a acestuia.
- 2.9.4. Fi conștienți de nevoia de a reevalua datele cu privire la validitate, dacă este modificat scopul pentru care este folosit testul.
- 2.9.5. Căuta să valideze testele pe care le folosesc sau să participe la studii de validare formală a acestora, ori de câte ori este posibil.
- 2.9.6. Ajuta la aducerea la zi a informațiilor despre norme, fidelitate și validitate, oferind informații relevante celor care au dezvoltat testul, ori de câte ori este posibil.

BIBLIOGRAFIE

- American Educational Research Association, American Psychological Association, & National Council on Measurement in Education. (1985). *Standards for Educational and Psychological Testing*. Washington DC: American Psychological Association.
- Bartram, D. (1995). The Development of Standards for the Use of Psychological Tests in Occupational Settings: The Competence Approach. *The Psychologist*, May, 219-223.
- Bartram, D. (1996). Test Qualifications and Test Use in the UK: The Competence Approach. *European Journal of Psychological Assessment*, **12**, 62-71.
- Canadian Psychological Association. (1987). *Guidelines for Educational and Psychological Testing*. Ottawa: Canadian Psychological Association.
- Eyde, L. D., Moreland, K. L. & Robertson, G. J. (1988). *Test User Qualifications: A Data-based Approach to Promoting Good Test Use*. Report for the Test User Qualifications Working Group. Washington DC: American Psychological Association.
- Eyde, L. D., Robertson, G. J., Krug, S. E. et al (1993). *Responsible Test Use: Case Studies For Assessing Human Behaviour*. Washington DC: American Psychological Association.
- Fremer, J., Diamond, E. E. & Camara, W. J. (1989). Developing a Code of Fair Testing Practices in Education. *American Psychologist*, **44**, 1062-1067.
- Hambleton, R. (1994). Guidelines for adapting educational and psychological tests: A progress report. *European Journal of Psychological Assessment*, **10**, 229-244.
- Joint Committee on Testing Practices. (1988). *Code of Fair Testing Practices in Education*. Washington DC: Joint Committee on Testing Practices.
- Joint Committee on Testing Practices. (2000). *Rights and Responsibilities of Test Takers: Guidelines and Expectations*. Washington DC: Joint Committee on Testing Practices.
- Kendall, I., Jenkinson, J., De Lemos, M. & Clancy, D. (1997). *Supplement to Guidelines for the use of Psychological Tests*. Australian Psychological Society.
- Moreland, K. L., Eyde, L. D., Robertson, G. J., Primoff, E. S. & Most, R. B. (1995). Assessment of Test User Qualifications: A Research-Based Measurement Procedure. *American Psychologist*, **50**, 14-23.
- Schafer, W. D. (1992). *Responsibilities of Users of Standardized Tests: RUST Statement Revised*. Alexandria, VA: American Association for Counseling and Development.
- Van de Vijver, F. & Hambleton, R. (1996). Translating tests: some practical guidelines. *European Psychologist*, **1**, 89-99.

ANEXA A: RECOMANDĂRI PENTRU O POLITICĂ FERMĂ PRIVIND TESTAREA

Următoarele recomandări se leagă de nevoia organizațiilor de a sistematiza politicile lor de testare și de a se asigura faptul că toți cei implicați cunosc politicile aplicate. Existența unor politici explicite nu este obligatorie doar pentru organizațiile mari. Organizațiile mici și mijlocii, la fel ca cele mari, ar trebui să fie atente la politicile de testare, la fel ca și la politicile privind sănătatea sau securitatea, oportunitățile egale, dizabilitățile sau alte arii care definesc bunele practici în tratarea personalului.

Chiar dacă următoarele considerații sau cerințe ar putea fi adaptate pentru utilizatorii individuali care lucrează în cabinete individuale de practică, este totuși important ca și aceștia să aibă o concepție clară despre politica lor și să poată comunica această concepție altora.

O politică de testare are în vedere faptul că:

- scopurile personale și organizaționale sunt îndeplinite;
- este evitată posibila utilizare negativă la adresa persoanelor testate;
- este demonstrat angajamentul față de o bună practică;
- utilizarea testului este potrivită scopului;
- testele nu discriminează în mod nedrept;
- evaluările sunt bazate pe informații relevante și comprehensive;
- testele sunt folosite numai de personal calificat.

O politică de testare va trebui să acopere în majoritate sau chiar în întregime următoarele aspecte:

- utilizarea corectă a testului;
- siguranța materialelor și a scorurilor;
- personalul care poate administra, scora și interpreta testele;
- cerințele de calificare pentru cei care vor utiliza testele;
- formarea celor care utilizează testele;
- pregătirea persoanei testate;
- accesul la materialele aferente testării și siguranța acestora;
- accesul la rezultatele testului și confidențialitatea acestora;
- modul de comunicare al rezultatelor;
- responsabilitatea celor testați, înaintea testării, în timpul testării și după testare;
- responsabilitățile fiecărui utilizator.

Orice politică trebuie să fie revizuită periodic și adusă la zi pe măsură ce apar schimbări în practicile de testare.

Părțile relevante implicate în procesul testării ar trebui să aibă acces și să fie informate despre politicile de testare.

Responsabilitatea pentru politicile de testare ale unei organizații ar trebui să aparțină unui utilizator calificat de teste, care are autoritatea de a asigura implementarea și aderența la aceasta.

ANEXA B: RECOMANDĂRI PENTRU DEZVOLTAREA CONTRACTELOR ÎNTRE PĂRȚILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE TESTARE

Contractele între utilizatorii de teste și persoanele testate ar trebui să fie în acord cu legislația și cu politicile de testare. Mai jos este oferit un exemplu al aspectelor pe care le poate acoperi un asemenea contract. Detaliile pot varia în funcție de contextul de evaluare (ocupațional, educațional, clinic, juridic) și în funcție de reglementările și legilor naționale sau locale.

Contractele între utilizatorii testelor, persoanele testate și alte părți sunt de multe ori implicate (cel puțin în parte). Clarificarea expectanțelor, rolurilor și responsabilităților tuturor părților poate ajuta la evitarea neînțelegerilor și a conflictelor.

În ceea ce îi privește, utilizatorii de teste vor face eforturi pentru a:

- b.1 informa persoanele testate cu privire la drepturile lor privind utilizarea scorurilor obținute la teste și de dreptul lor de a avea acces la aceste rezultate ⁹;
- b.2 oferi informații adecvate, anterioare, privind orice tarife care ar putea fi cerute pentru procesul de testare, explicând cine și când le va plăti;
- b.3 trata persoanele testate cu politețe, respect și imparțialitate, indiferent de rasă, gen, dizabilitate, etc;
- b.4 utiliza teste de calitate demonstrată, potrivite pentru cei evaluați și pentru scopul evaluării;
- b.5 informa persoanele evaluate înainte de testare despre scopul acesteia, natura testului, părțile cărora le vor fi raportate rezultatele și felul în care acestea vor fi utilizate;
- b.6 informa persoanele testate din timp despre momentul administrării testului, precum și despre momentul oferirii rezultatelor și despre posibilitatea altor persoane de a obține copii ale testului, răspunsurilor sau scorurilor lor la acesta ¹⁰;
- b.7 administra testul și a interpreta rezultatele acestuia printr-o persoană calificată;
- b.8 clarifica faptul că persoanele evaluate știu dacă un test este sau nu opțional, și știu care sunt consecințele acceptării sau refuzului testului;
- b.9 asigura faptul că persoanele evaluate înțeleg condițiile în care pot repeta testele, sau cere recalcularea sau anularea scorurilor;
- b.10 asigura faptul că persoanele evaluate știu că li se vor explica rezultatele pe înțelesul lor, cât de curând după testare;
- b.11 asigura faptul că persoanele evaluate înțeleg că rezultatele lor sunt confidențiale, în măsura permisă de lege și de bunele practici din domeniu;
- b.12 informa persoanele evaluate cu privire la părțile care vor avea acces la rezultatele lor și la condițiile în care scorurile obținute vor putea fi divulgate;
- b.13 asigura faptul că persoanele evaluate cunosc procedurile de depunere a plângerilor sau de notificare a unor probleme.

9 Legislația variază de la țară la țară. De exemplu, în Anglia există reglementări diferite pentru accesul la datele în format electronic față de cele în format hârtie.

10 Testele și foile de răspuns nu sunt de obicei divulgate unor terțe părți; totuși, există variații de la țară la țară cu privire la materialele care le sunt puse la dispoziție persoanelor testate sau altor persoane relevante. Există de asemenea o variație chiar și mai mare în așteptările persoanelor testate cu privire la materialele pe care au dreptul să le primească. Este important ca în contracte să se specifice exact ce materiale le vor fi puse la dispoziție și ce materiale nu pot fi divulgate astfel.

Utilizatorii testelor vor informa persoanele evaluate că se așteaptă de la ele să:

- b.14 îi trateze pe ceilalți cu politețe și respect pe parcursul evaluării;
- b.15 pună întrebări înainte de testare, dacă sunt aspecte neclare în legătură cu motivul testării, cu modul de administrare, cu scopul și calea care va fi luată de rezultate;
- b.16 informeze persoanele adecvate dacă au vreo condiție specială, care ar putea invalida rezultatele la test;
- b.17 urmeze instrucțiunile persoanei care administrează testul;
- b.18 cunoască consecințele alegerii de a nu da un test și să fie pregătiți să le accepte;
- b.19 se asigure că dacă este nevoie de plată, aceasta se va face până la o dată stabilită.

ANEXA C: PUNCTE CARE TREBUIE LUATE ÎN CONSIDERARE ATUNCI CÂND SE PREGĂTEȘTE TESTAREA UNOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Atunci când este necesar ca modalitatea de administrare a unui test să fie modificată pentru a se potrivi nevoilor persoanelor cu dizabilități este nevoie de o expertiză considerabilă și de multă grijă. Ca întotdeauna, în acest pas este necesar să fie luate în considerare legile naționale¹¹, trebuie de asemenea ca drepturile individului la intimitate să fie respectate. Când în interacțiunea cu clienții cu dizabilități, se caută informații despre tipul și nivelul de dizabilitate, este important să se tindă spre obținerea doar a informațiilor relaționate cu abilitatea fiecărei persoane de a realiza activitățile necesare pentru completarea testului. În acest context o atenție sporită ar trebui să aibă testarea psihologică pentru angajare¹².

Nu există o regulă simplă care să asigure faptul că un test este administrat corect unor persoane cu dizabilități. A decide dacă e mai bine să se folosească o formă alternativă de evaluare sau să se modifice testul sau modalitatea lui de administrare este o chestiune de judecată profesională. În practică, este rareori posibil ca testele modificate să fie normate pe eșantioane suficient de voluminoase de persoane cu dizabilități, echivalente persoanelor testate la un anumit moment, ceea ce face ca asigurarea compatibilității testului cu versiunea standardizată să fie dificilă. Totuși, atunci când există date, de exemplu, despre efectele modificării limitelor de timp în administrarea versiunilor în Braille sau a versiunilor audio ale unui test, asemenea date ar trebui să ghideze utilizatorul în realizarea modificărilor necesare. De vreme ce nu este posibilă o standardizare completă a unei versiuni modificate, ar trebui să se întreprindă studii pilot, pe eșantioane mai mici de indivizi, ori de câte ori acest lucru este posibil.

Având în vedere lipsa informațiilor despre performanța generală a persoanelor cu dizabilități la teste (modificate sau nu), este de multe ori indicată utilizarea datelor obținute într-o manieră mai calitativă. Datele pot fi astfel folosite ca indici ai caracteristicii care este evaluată (aptitudine, motivație, personalitate etc.) și pot fi suplimentate și susținute de informații culese prin utilizarea altor metode.

Pentru evaluarea individuală, specialistul care administrează testul poate de obicei modifica procedurile de evaluare pentru a se potrivi abilităților persoanei testate. Totuși, există anumite aspecte problematice atunci când este nevoie de efectuarea unei testări în grup (de exemplu, în scopul selecției de personal). În astfel de cazuri este posibil să apară mai multe dificultăți practice, atunci când se pune problema varierii modalității de administrare de la un individ la altul într-un grup. Mai mult, părțile implicate pot privi diferențele de tratament ca fiind nedrepte. De exemplu, dacă le este oferit mai mult timp pentru completarea testului, persoanele cu dizabilități

11 În Statele Unite, de exemplu, este necesar să fie luate în considerare prevederile legii anti-discriminare (*Americans with Disabilities Act*, 1990). În Marea Britanie, codul de practică (*Employment Code of Practice*) aferent legii anti-discriminare (*Disability Discrimination Act*, 1995), stabilește că “angajatorii au obligația de a revizui testele – sau felul în care sunt evaluate rezultatele unor astfel de teste – pentru a ține cont de candidații cu dizabilități.”

12 Pentru recomandări detaliate pentru SUA, vezi Eyde, Nestor, Heaton and Nelson (1994).

sunt conștiente că sunt tratate „diferit”, iar persoanele fără dizabilități pot crede că timpul mai îndelungat care le-a fost permis celorlalți le oferă acestora un avantaj necinstit.

Recomandări în legătură cu nevoile speciale ale persoanelor cu dizabilități pot fi obținute de la organizații relevante, precum și direct de la persoanele evaluate. În general, este util, acolo unde legea o permite, ca persoana evaluată să fie întrebată direct, într-o manieră politicoasă și suportivă, dacă există anumite aspecte care ar trebui să fie luate în considerare.¹³ În multe cazuri, asemenea consultații vor ajuta la realizarea modificărilor necesare mediului testării, fără a modifica instrumentul în sine.

Următorul protocol oferă un ghid general cu privire la decizia de a modifica sau nu testarea și cu privire la modalitatea efectivă de realizare a acestei modificări, în cazul în care ea se impune. În esență, este posibil ca o dizabilitate (a) să nu contribuie la varianța scorurilor la test, (b) să contribuie la varianța constructului măsurat, sau (c) să contribuie la o varianță care nu este relevantă pentru constructul măsurat. În primul caz nu sunt necesare modificări. În ultimul caz, ar trebui făcute modificări pentru a elimina varianța irelevantă (prin modificarea condițiilor de testare sau prin substituirea cu un test mai adecvat). În cel de-al doilea caz, modificarea testului va afecta relevanța scorurilor.

- c.1 Dizabilitatea va avea un efect asupra performanței la test? Mulți oameni au dizabilități care nu ar afecta performanța la test. În aceste cazuri, nu este potrivit să se facă modificări pentru ei.
- c.2 Dacă dizabilitatea este posibil să afecteze performanța la test, atunci este afectat constructul măsurat? De exemplu, o persoană cu o mână afectată de artrită va avea probleme la un test care implică scrisul. Dacă abilitatea de a realiza sarcini manuale este parte a constructului măsurat, atunci testul nu trebuie schimbat. Totuși, dacă scopul este acela de a măsura o abilitate vizuală, ar trebui găsită o modalitate alternativă de răspuns.
- c.3 Atunci când dizabilitatea respectivă nu este legată de constructul măsurat, dar este posibil să afecteze performanța individului la test, trebuie luată în considerare modificarea procedurii de testare.
- c.4 Utilizatorii trebuie să consulte întotdeauna manualul testului și recomandările autorului în ceea ce privește construirea procedurilor de răspuns alternative.
- c.5 Utilizatorii trebuie să consulte organizațiile relevante pentru o anumită dizabilitate, pentru recomandări privind implicațiile posibile ale unei dizabilități specifice, precum și date din literatură și trebuie să ia în considerare tipurile de adaptări sau modificări care s-ar putea dovedi utile.
- c.6 Orice modificări făcute testului sau administrării acestuia trebuie documentate cu grijă și consemnate împreună cu justificarea acestor modificări.

¹³ În Anglia, legea anti-discriminare (*Disability Discrimination Act*, 1995) instituie de asemenea unele obligații ale persoanei cu dizabilități, care trebuie să atragă atenția asupra nevoilor sale speciale.

ANEXA D. CONDIȚII CARE REGLEMENTEAZĂ TRADUCEREA RECOMANDĂRILOR ITC PRIVIND UTILIZAREA TESTELOR

Următoarele condiții se aplică versiunilor oficiale ale Recomandărilor ITC (Comisiei Internaționale de Testare). Aceste condiții delegă autoritatea pentru verificarea calității și corectitudinii traducerii asociației psihologice locale.

1. Trebuie să existe numai o traducere oficială în fiecare țară.
2. Drepturile de autor ale versiunii originale rămân ale ITC. ITC va da permisiunea pentru versiunea oficială sub auspiciile asociației locale de psihologie, aceasta asumându-și responsabilitatea pentru corectitudinea traducerii și trimițând o copie la ITC.
3. Asociația locală de psihologie trebuie să trimită către ITC o scrisoare formală care să ateste corectitudinea traducerii.
4. ITC își va rezerva dreptul de a distribui copii ale traducerii direct, fără vreo plată către asociația de psihologie locală și va putea pune traducerea la dispoziția celor interesați prin site-ul ITC.
5. Versiunea oficială va avea următoare trimitere:
„Recomandările Comisiei Internaționale de Testare (ITC) privind utilizarea testelor:
Versiunea în limba [...]. Traducerea este autorizată de [numele complet al asociației]”
6. Versiunea oficială ar trebui să conțină atât sigla asociației psihologice, cât și pe cea a ITC, afișate în mod clar.
7. Recomandările trebuie făcute disponibile gratuit sau pe o bază non-profit. Alte documente adiționale realizate local pot fi distribuite comercial (aplicații, proceduri de calificare, etc.).
8. Se aplică legile drepturilor de autor și va fi nevoie de permisiunea autorilor pentru a publica fragmente din aceste recomandări. Pentru versiunea locală, ITC delegă oferirea acestor permisiuni asociației psihologice responsabile pentru traducere. Versiunea finală a Recomandărilor a trebui să conțină o referire la acest aspect.

APIO

Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională

Str. Povernei, nr. 6-8, sector 1, București
Facultatea de Comunicare și Relații Publice, camera 120-121
www.apio.ro

International Test Commission

Comisia Internațională pentru Teste

Pentru întrebări contactați Secretarul ITC: Prof Dave Bartram, ITC Secretary,
SHL Group plc, The Pavilion, 1 Atwell Place, Thames Ditton, KT7 0NE, Surrey, England.
www.intestcom.org